

Nástroje verzus tooľy. Čo bude so slovenčinou o desať rokov?

Okrem rádiových dvojkazetákov začala po páde železnej opony prenikať do bývalého Česko-Slovenska aj angličtina. Na tom by nebolo nič zvláštne, keby náš materinský jazyk nenahrádzala i tam, kde netreba.

Pre niekoho bežné, iným trhajú uši

Medzinárodný deň materinského jazyka (21. februára) je výbornou príležitosťou poukázať na zmenu hovorového jazyka mladej generácie. Študentov teraz nepranierujeme, veď takí zamestnanci v IT oblasti sú priam výstavnou skriňou anglicizmov. Oni už nepotrebujú podporiť, ale supportnúť, nie sú dostupní, ale available a niektoré tasky (úlohy) sú pre nich challenging (výzvou). A ak vás IT-čkár požiada o list, radšej sa ho spýtajte, či nemá náhodou na mysli zoznam. Do akej miery sú takéto prieniky prijateľné? *“Prípustné je to vtedy, ako napokon so všetkým, keď cudzie slová preniknú do jazyka natoľko, že ich už nevímame ako ‘cudzie’. Veď s futbalom, dolárom, víkendom, kombajnom, internetom či traktorom sme sa už zžili,”* vysvetľuje Radovan Garabík z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV.

Problém však je, ak sa tieto novotvary udržuju len v istých skupinách. *“Ľudia, ku ktorým sa tieto slová zatiaľ nedostali, majú pri prvom stretnutí s ich používateľmi právom pocit, že sa tu deje niečo ušitrhajúce,”* potvrdzuje Garabík. Na Slovensku zatiaľ ide o väčšinu obyvateľstva. Nie však všetci, ktorí aj plynule hovoria po anglicky, sa s novotárskou slovnou zásobou stotožňujú. *“Keď som si prečítal e-mail od slovenskej manažérky, mal som pocit, že jednou nohou stojím v Bratislave a druhou niekde v New Yorku. Áno, pracujeme v IT oblasti, ale to neznamená, že každý druhý výraz má byť po anglicky. Nemám problém s používaním bežných slov ako priečinok, sieť či zákazník,”* hovorí Peter, mladý sieťový inžinier z jednej zahraničnej firmy na Slovensku.

Krásna, no problémová viacjazyčnosť EÚ

Výrazná anglifikácia neobchádza ani Európsku úniu. Jej heslo síce hovorí, že sme zjednotení v rozmanitosti, no v praxi sa ľudia stretávajú s komunikačnými prekážkami. *“Sám viem z medzinárodných projektov, že ani zďaleka nie všetci tú angličtinu (dobro) ovládajú. Žiaľ, veľa dokumentov EÚ nie je preložených do iných národných jazykov, prípadne sa ich obsah kvôli nepresnému prekladu líši. To môže niektorým organizáciám a firmám znemožniť zapojenie sa do európskych programov, ktoré tiež súvisia s momentálne presadzovanou politikou zamestnanosti,”* domnieva sa Peter Baláž z občianskeho združenia Edukácia@Internet. Organizácia má dlhoročné skúsenosti s veľkými jazykovými projektmi, financovanými z európskych fondov.

Združenie je dokonca jediným slovenským členom Platformy občianskej spoločnosti EÚ pre viacjazyčnosť, ktorá vedie stály dialóg s Európskou komisiou o jazykovej politike v únii. A v tejto politike sa počtom menšie jazyky môžu cítiť ukřivdene. *“Možno preto si komisia uvedomila, že sa treba starať aj o tie menšie jazyky EÚ a z veľkej časti zafinancovala vznik našej webstránky na výučbu slovenčiny pre cudzincov,”* hovorí Baláž, koordinátor projektu Slovak Online. Paradoxne, Brusel sa o slovenský jazyk zaujíma viac než Bratislava, keďže domáce štátne inštitúcie doteraz nepomohli neziskovej organizácii s povinným 25%-ným dofinancovaním, hoci webstránka robí službu Slovenskej republike po celom svete. Nekomerčný portál www.slovae.eu má dnes 12 jazykových verzií, na konte vyše 1,3 milióna návštev (až 2500 návštevníkov denne) a jeho odkaz visí na webstránkach všetkých slovenských veľvyslanectiev v zahraničí. To však nie je jediný spoločný projekt Edukácie@Internet s Jazykovedným ústavom Ľ. Štúra SAV i ďalšími európskymi partnermi. Príťažlivosť európskej jazykovej rozmanitosti je odhalená aj na bezplatnej webstránke www.lingvo.info.

Budúcnosť slovenčiny bude závisieť od prestíže

Prenikaniu cudzích slov do nášho materinského jazyka nezabráname, no ani tí najväčší fanúšikovia anglicizmov by to nemali preháňať. Slovenčina v blízkej dobe len ťažko vymrie tak, ako sa to stáva s miestnymi jazykmi napríklad v Indii, no ovplyvňovať sa v každom prípade nechá. Napokon, dejiny nám hovoria o výraznom vplyve latinčiny, gréčtiny a francúzštiny na náš jazyk, preto angličtina je vďaka informačno-technologickému pokroku len ďalšou v poradí.

Zaujímavejšie bude sledovať osud nárečí, ktoré síce nezaniknú, ale časom sa dostanú až na úplny okraj. Radovan Garabík predpokladá zmenšenie rozdielov medzi nimi a stratu individuálnych čŕt: *“Slovensko sa stane jazykovo homogénnym a rozdiel nárečie/spisovný jazyk prestane hrať významnú úlohu. Namiesto toho tu bude rozdiel nižšia úroveň/prestížna úroveň jazyka.”* Aj s kodifikačnými príručkami, o obsahu ktorých dnes rozhoduje Ministerstvo kultúry SR, to bude inak - začnú lepšie odrážať reálny jazyk v jeho prestížnej podobe. A čo anglicizmy? Podľa Garabíka sa ťažisko rozvoja vedy a technológií pomaly presunie z anglosaského sveta inam a vplyv angličtiny sa začne zmenšovať. Celosvetovým jazykom ale zostane dlho, možno až desaťročia po tom, ako zanikne politický vplyv príslušných krajín, až kým nepríde k nejakej "fázovej zmene" a v priebehu možno desiatich rokov sa svet odrazu prepne na iný jazyk. Aj táto diskusia sa zopakuje, len nahradíme "anglicizmy" za iné "-izmy".

Edukácia@Internet

O projekte

E-learningový portál www.slovake.eu je výsledkom medzinárodnej spolupráce odborníkov v projekte Slovak Online. Projekt bol už po druhýkrát finančne podporený Európskou komisiou v rámci K2 – languages – program celoživotného vzdelávania a do novembra roku 2015 prebieha jeho druhé kolo. Bezplatná webstránka slovake.eu je inovatívnym, interaktívnym a zaujímavým nástrojom pre všetkých, ktorí sa chcú učiť po slovensky. Výnimočná je v tom, že ako jediná ponúka používateľom až 12 kompletných jazykových verzií, s otvorenou možnosťou pridávania ďalších prekladov. Úrovne B1 a B2 budú zverejnené na jar 2015. Odkaz na slovake.eu nájdete na webstránkach všetkých slovenských veľvyslanectiev v zahraničí.

Odkazy

www.slovake.eu

www.facebook.com/slovake.eu

www.vk.com/slovake

www.twitter.com/SlovakEU

Edukácia@Internet

Peter Baláž
koordinátor
Tel.: +421 902 203 369
E-mail: peter.balaz@ikso.net

Mgr. Veronika Matušková
PR manažérka
Tel.: +421 905 826 988
E-mail: veronika.matuskova@ikso.net

Edukácia@Internet
Sídlo: Víťazná 840/67A, 958 04 Partizánske
www.ikso.net